

HALKBİLİMİNE GİRİŞ I

Bağlam Merkezli Halkbilimi Kuram ve Yöntemleri

KONULAR

Bağlam Merkezli Halkbilimi Kuram ve Yöntemleri:

İşlevsel Halkbilimi Kuramı

Malinowski ve İşlevsel Kuram

Halkbiliminde İşlevsel Model

İşlevsel Halkbilimi Kuramı

- Günümüz halkbilimi çalışmalarında en yaygın olarak kullanılan teorilerden birisidir.
- Kuram temelde antropoloji alanında yetişmiş olan antropologlar tarafından geliştirilmiştir. Bu nedenle “*Antropolojik Yöntem*” olarak da bilinmektedir.
- Bu kuramın kurucuları B.Malinowski, Franz Boas, Margerat ve Mellville Herkovits, ve Ruth Benedict’tir.

Malinowski ve İşlevsel Kuram

- Malinowski İşlevsel Kuram'ın en önemli kurucularından biridir.
- Kültür'ü “*değişik cephe ve kurumlarının birbirleriyle ilişki ve tesir içinde*” görür.
- Ona göre kültür, “*açıkçası âletlerden ve tüketim mallarından, çeşitli toplumsal gruplaşmalar için yapılan anayasal belgelerden, insana özgü düşünce ve becerilerden, inanç ve törelerden oluşan bütünsel bir toplamdır.*”

Malinowski ve İşlevsel Kuram

- İnsan, her şeyden önce organizmasının ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır.
- İnsanın beslenme, ısınma, barınma, giyinme gibi ihtiyaçlarını karşılaması gerekir. İnsanlar, bütün bu temel sorunlarına bireyin yarattığı zanaat ürünleri ile ayrıca bilginin, bir değer ve ahlâk duygusunun geliştirilmesiyle çözüm bulur.
- Her bir kültür temel bütünlüğünü ve kendi kendisine yeterliliğini, temel, kurumsal ve bütünsel ihtiyaçlarını tam olarak karşılamasına borçludur.

Malinowski'ye göre Temel ihtiyaçlara kültürel cevaplar

- Metabolizma :Besin sağlanması
- Üreme :Akrabalık
- Bedensel rahatlıklar:Barınma
- Güvenlik :Koruma
- Hareket :Etkinlikler
- Büyüme :Yetiştirme
- Sağlık :Hijyen

Halkbiliminde İşlevsel Model

- Halkbilimi ürünlerinin işlevleri konusunda bir model oluşturan antropologlardan biri de William R. Bascom'dur. Bascom halk bilgisi ürünlerinin işlevlerini en basit şekilde şöyle modeller:

- 1. Hoş vakit geçirme, eğlenme, eğlendirme işlevi.*
- 2. Değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme.*
- 3. Eğitimin gelecek kuşaklara aktarılarak eğitilmesi işlevi.*
- 4. Toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için bir kaçıp kurtulma mekanizması*

Halkbiliminde İşlevsel Model

- Folklorun beşinci işlevi olarak “protesto işlevi” ni de İlhan Başgöz gibi kimi halkbilimciler, Bascom’un öne sürdüğü dört işleve ilave etmektedirler.

Halkbiliminde İşlevsel Model

- Linda Dègh'in "*Masallar ve Toplum: Bir Macar Köylü Topluluğunda Hikâye Anlatımı*" adlı eseri İşlevsel Kuram'ı başarıyla uygulayan bir çalışmadır.
- Eser Kaskad topluluğunda masal anlatmanın sosyal rolü ve kültürel değerlerini ortaya koymaktadır.
- Dègh eserinde belirli masal anlatıcılarına yer vererek, masalların toplumda işlevleri üzerine önemli bilgiler verir.

Halkbiliminde İşlevsel Model

- Sözlü edebiyat ürünlerinin yanı sıra yaygın olarak maddi kültür ürünlerine de uygulanmıştır:
- Petr Bogatrev “*Moravian Slovakia’da Halk Kostümleri*” adlı çalışmasında geleneksel giysileri işlevlerine göre sınıflandırır.

KAYNAKLAR

Bascom, William. 1954. “Four Functions of Folklore”. Journal of American Folklore, C.67, S. S333-349.

Çobanođlu, Özkul. 2002. Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Akçağ Yayınları, Ankara, s.223-238.

Dègh, Linda. 1969. Folktales and Society: Story -Telling in a Hungarian Peasant Community. Bloomington: Indiana University Press.

Ekici, Metin. 2004. “Araştırma Yöntemleri”, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, editör: M. Öcal Oğuz, Grafiker Yayınları, Ankara, s. 83-85.